

ЕНЕРГИЙНИТЕ ОБЩНОСТИ: ИДЕЯТА ГЛАВА 4

28 | „Общностна енергия“ може да бъде широко понятие. Това са хора в общност, които си сътрудничат по енергийни въпроси. Може да се отнася до кампания за колективна смяна на доставчика, колективни инвестиции в слънчеви панели, но също и до обща собственост върху компания за доставка на енергия или дори върху разпределителната мрежа. Някои хора работят заедно неофициално, докато други създават юридически лица. В зависимост от дейността, общностната енергия може да приеме различни форми.

Различните правни форми, използвани за създаване на местни енергийни общности, включват (но не се ограничават до) кооперативи, партньорства, компании с обществен интерес, фондации, организации с нестопанска цел, тръстове и асоциации. Правната форма, която избирате, зависи от вашите нужди и нормативната уредба за кооперативите и организациите във вашата страна.

Има и други опции, описани по-долу, които обобщават дейности на енергийната общност, свързани със съществуваща организация. В крайна сметка най-важна е вашата цел и стъпките в подкрепа на енергийната демокрация, а не избраната от вас структура.

Бързозареждащи електрически автобуси в Хелзинки, Финландия
© P. Valeriya/Shutterstock

НЕ САМО ЕЛЕКТРИЧЕСТВО: ОТОПЛЕНИЕ И ОХЛАЖДАНЕ, ТРАНСПОРТ И ЕЛЕКТРИЧЕСТВО, СИЛНА КОМБИНАЦИЯ!

Когато става въпрос за общностна енергия, представата обикновено е за щастлива група хора, стояща пред вятърна или слънчева ферма. Гражданската собственост върху енергията обаче не се ограничаваша до производството на електричество. Енергийната демокрация има своето място и в отоплението, и в транспортния сектор. За да направим цялата енергийна система по-устойчива, локална и ефективна, са необходими действия по отношение на отоплението, охлаждането и транспорта, както и електричеството.

Най-добре е да мислите и планирате и в трите сектора. В това ръководство са включени предложения за действия и практически примери за транспорта и отоплението, предлагащи ясни и вдъхновяващи идеи. В началото няма нужда да се опитвате да правите всичко наведнъж, но можете да поемате нови дейности, докато растете.

Има много решения за възобновяемо отопление въз основа на ресурсите във вашия район. Това може да включва партньорства със селските райони за осигуряване на биоенергия (горски и дървесни остатъци, животински тор, селскостопанска биомаса и т.н.) или остатъчна топлина от местни индустрии, която може да бъде насочена обратно към топлофикационната мрежа. Може да използвате и вашата собствена общинска инфраструктура за управление на отпадъците или канализацията, близка река и др.

Добрата новина е, че всички тези децентрализирани опции могат да бъдат собственост и на гражданите. В град Екло в Белгия например местните власти обявяват търг за изграждане на голяма мрежа за централно отопление с изискване за 100% възобновяема енергия и минимум 30% гражданска собственост. Победилният консорциум гарантира това чрез партньорство с *Ecopower*, белгийски енергиен кооператив. Можете да прочетете повече за проекта „Екло“ в главата за вятърната енергия.

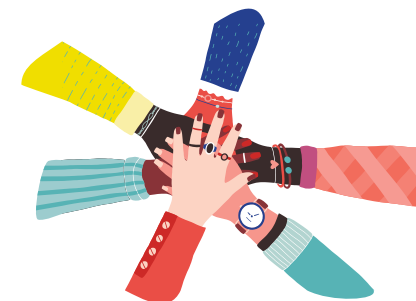
Съществуват и много решения за транспорта, като схеми за споделено пътуване и общностни проекти, които управляват центрове за зареждане на електрически превозни средства. Например *Partago* е кооператив за споделяне на електрически автомобили, основан през 2015 г. и управляващ автопарк от 74 електрически коли. Научете повече за *Partago* и техния проект в главата за мобилност и транспорт.

ЕНЕРГИЙНИТЕ ОБЩНОСТИ: ИДЕЯТА
ГЛАВА 4

ДЕФИНИЦИЯ НА ЕНЕРГИЙНА ОБЩНОСТ

Има много различни начини за дефиниране на понятието енергийна общност. За целите на този наръчник това представлява всеки проект или инициатива, върху който хората имат собственост или имат значима дума в управлението на производството на възобновяема енергия или услуги, свързани с енергията. Ние също така включваме и проектите за енергийна ефективност, при които общността участва в колективното намаляване на потреблението на енергия.

В Пакета за чиста енергия има две различни правни дефиниции на проектите за енергийни общности. Първо, „общности за възобновяема енергия“ (Renewable Energy Community или REC), които са дефинирани в Директивата за възобновяемите енергийни източници и второ, „граждански енергийни общности“ (Citizen Energy Community или CEC), които са дефинирани в Директивата за вътрешния енергиен пазар. Тези определения са като цяло сходни, но до това да има две дефиниции се стига, защото два различни отдела работят по подобно законодателство едновременно. И двете дефиниции съдържат най-важните общи неща, и двете изискват енергийните общности да имат мисия, която е свързана с екологичните, социалните или местните икономически ценности, а не с печалбата. И двете изискват контролът върху проекта да е в ръцете на „реални лица“ като граждани, кооперативи или местни власти. Има някои разлики в членството, което е позволено и на теория само общностите, произвеждащи възобновяема енергия трябва да се занимават само с възобновяема енергия. Основното нещо е да не позволявате на различните дефиниции да ви объркат или разсейват, те са полезни правни категории, които признават ролята на общността в енергийния преход.

КООПЕРАТИВИ
ГЛАВА 5

Създаването на кооператив – група от граждани, които се организират да работят заедно по конкретна тема в полза на своята общност, е много добра възможност за общностен енергиен проект. Кооперативите могат заедно да разрешават въпроси, свързани с прехрана, жилища, транспорт, финанси и енергия. Много общностни енергийни проекти в цяла Европа са кооперативи или ВЕИ кооперативи (кооперативи за възобновяеми енергийни източници).

Когато става въпрос за производство на енергия, те могат да поемат много различни дейности (ще научите повече за тях по-нататък в това ръководство). Когато разглеждаме кооперативите, важно е да погледнем не само какво правят, но и как и защо.

Първо, основната цел на кооператива не е да генерира финансови печалби, а да подобри условията на живот на своята общност. Това не означава, че не се предвиждат печалби, но те отиват или директно при техните членове, или се реинвестират в проекти, които са от полза за природната, социалната или икономическата среда на общността.

Второ, кооперативът е организиран по демократичен, открит и прозрачен начин. Това се отнася както за вътрешната организация, така и за вземането на финансови решения. Членовете могат да решат например как да използват печалбите на кооператива и как искат да организират и управляват своя екип. Важна характеристика е също, че всички членове имат един глас, независимо колко са инвестирани. Заедно тези две характеристики отличават кооперативите от традиционните предприятия.

КООПЕРАТИВИ ГЛАВА 5

ИСТОРИЯТА НА ЕНЕРГИЙНИТЕ КООПЕРАТИВИ

Някои от най-старите известни кооперативи са основани около 1840 г. в Обединеното кралство, когато по време на глад група тъкачи се организират, за да закупят съвместно храна и да я предоставят на хората в своята общност.

В началото на 20-ти век в Италианските Алпи са финансирани няколко енергийни кооператива, работещи с хидроенергия поради отдалечеността на селските райони и липсата на достъп до главната мрежа. Като пример SECAB, *Società Elettrica Cooperativa dell'Alto But*, е основана през 1911 г. и е донесла много социални ползи като безплатни доставки на електричество, финансови субсидии за благотворителни организации и асоциации и безплатни курсове за професионално обучение за млади електротехници.

Друг пример от индустриалната ера е кооперативът *Vooruit* от Гент, Белгия, създаден от активисти от социалистическите движения, за да предотврати негативните аспекти на индустриализацията като опасни условия на труд, недохранване, бедност. Движението създава кооперативни банки и супермаркети, за да задоволи нуждите на своята общност.

В някои страни развитието на електроенергията включва много кооперативи, например в Дания или Германия, където фермери и други селски общности организират електроразпределение в своя район. В Германия повече от 6000 енергийни кооперативи доставят електричество в селските райони.

Някои енергийни кооперативи са по-тясно свързани с една икономическа функция като например потребление или производство, което ги прави подобни на традиционните кооперативи на потребители, работници или производители. Други комбинират различни икономически дейности (производство и потребление).

Някои енергийни кооперативи предлагат възможност за избор между различни пера, други налагат ограничения.

- Някои кооперативи изискват потребителите да бъдат членове,

СЕДЕМТЕ ПРИНЦИПА НА МЕЖДУНАРОДНИЯ КООПЕРАТИВЕН АЛИАНС

- Други предлагат възможността просто да инвестирате, без да използвате услугите като производител или потребител, което може да привлече инвеститори извън общността.
- Някои кооперативи предлагат възможност на участниците да бъдат потребители, без да инвестират, което може да разшири клиентската им база.

Има различни начини за организиране на управление на кооператив и те обикновено се въртят около седемте принципа на Международния кооперативен алианс (ICA), базирани на идеите на Рочдейл. REScoop.eu – Европейската федерация на гражданските енергийни кооперативи, е интегрирала принципите на ICA в своята харта.

Въпреки че редица държави са разработили правни форми за кооперативи в националното си законодателство, принципите на ICA могат да бъдат интегрирани във всяка правна форма извън кооперативите (напр. в учредителните устави). Днес все повече и повече организации създават своето вътрешно управление около тези принципи.

1. Доброволно и свободно членство
2. Демократично управление на членовете
3. Членство с икономическо участие
4. Автономия и независимост
5. Образование, обучение и информация
6. Сътрудничество между кооперативите
7. Загриженост за общността

Едно общо предизвикателство за кооперативите е, че повечето от техните членове се ангажират доброволно. Затова е още по-важно да се осигурят общо разбиране, споделени ценности и цели, здравословна комуникация и адекватно разпределение на отговорностите в групата.

